

ПЪРВОТО ОБЩО ГОДИШНО СЪБРАНИЕ НА СЪЮЗА НА БЪЛГАРСКИТЕ АДВОКАТИ

*Евгени Йочев**

Първото общо годишно събрание на Съюза на българските адвокати (СБА) се провежда на 1 и 2 юли 1921 година. Изминали са само седем месеца от учредяването на организацията.¹

Кое принуждава Управителния съвет (УС) да свика толкова скоро събранието? На първо място – уставното изискване висшият колективен орган на съюза да се свиква всяка година през месец юли.² Не по-малко важни причини са засилващата се антиадвокатска политика на земеделското правителство на Александър Стамболийски и необходимостта да ѝ се даде организиран и достоен отпор, за да се защитят правата и интересите на адвокатурата и да се издигнат нейният престиж и авторитет сред обществото. Кризата в съсловието продължава, а новосъздадената професионална организация „не е закрепнала още на своите нозе“ и предстои много работа.³

Подготовката и провеждането на събранието в тези условия са проява на смелост и далновидност от страна на членовете на управителния съвет, на убеденост в мисията и делото на съюза.

След учредителното събрание на СБА правителството на БЗНС предприема бързи и всеобхватни законодателни мерки, насочени към ограничаване на полето на дейност на адвокатската професия. Последователно са приети редица нови закони, с които антиадвокатската политика на правителството получава цялостен и завършен вид.

* Доцент, доктор на историческите науки.

¹ Вж. **Йочев, Е.** В служба на българското правосъдие и на адвокатурата. История на Съюза на българските адвокати (1920–1944). С.: ЦОА „Кръстю Цончев“, С.: Сиби, 2020, 38–53.

² ЦДА, ф. 833 К, оп. 2, а. е. 1, л. 1–14, 29–30; в. „Право“, № 11 от 11 декември 1920 г., 168–169.

³ Адвокатски преглед, № 1 и 2 от 15 септември 1921 г., с. 3.

Това са: 1) Закон за държавните адвокати от 7 март 1921 г.⁴; 2) Закон за допълнение на закона за подвижните мирови съдии (28 март 1921 г.)⁵; 3) Закон за изменение и допълнение на закона за адвокатите от 1888 година (14 май 1921 г.)⁶; Закон за облекчение жилищната нужда от 16 май 1921 г.⁷

Така последователно, стъпка по стъпка, земеделският съюз осъществява своите програмни и предизборни обещания. Един от принципите, формулирани от Ал. Стамболийски, е ограничаването на „експлоатацията на адвокатите и просбописците“⁸. Макар първото самостоятелно правителство на земеделския съюз (21 май 1920 г.) да не представя управленска програма, то декларира намеренията си да създаде „едно народно, леснодостъпно, бързо и истинско правосъдие“, да изпълни дадените предизборни обещания и обявените реформи – „изборност на съдиите, вкарване в съдийския персонал преобладаващо количество народен елемент, създаване на пътуващи мирови съдии, устройване на селски помирителни съдии, премахване на спекулантите на това дело, унищожаване на военно-полевите съдилища“⁹.

Приетите в началото на 1921 г. закони са безспорен удар по съсловието, по правосъдието и едновременно с това посегателство върху правата и свободите на гражданите.

Със Закона за държавните адвокати се регламентират статутът и дейността им. Важността, която отдава правителството на „този толкова полезен институт“, се вижда от начина, по който министърът на финансите Марко Турлаков обосновава необходи-

⁴ Обн., ДВ, № 272 от 7 март 1921 г.; Стенографски дневници на XIX ОНС, I РС. С.: Държавна печатница, 1921, с. 1383 и сл.

⁵ Обн., ДВ, № 290 от 28 март 1921 г.; Стенографски дневници на XIX ОНС, I РС, с. 1388, 1503, 1508.

⁶ Обн., ДВ, № 33 от 14 май 1921 г.

⁷ Обн., ДВ, № 34 от 16 май 1921 г.

⁸ Вж. **Стамболийски, Ал.** Принципите на Българския земеделски съюз (пиано в затвора). С.: БЗНС, Печ. „З. Д. Видолов“, 1919, с. 21, 27, 55.

⁹ Вж. **Петрова, Д.** Самостоятелното управление на БЗНС 1920–1923. С.: Наука и изкуство, 1988, 31–39; **Турлаков, М.** Належащи реформи в правосъдното дело. С.: БЗНС, Земеделско знаме, 1919, 44–86; **Турлаков, М.** История, принципи и тактика на Бълг. земедел. народен съюз. Стара Загора: Светлина, 1929, с. 154, 155, 208, 389–398; **Велев, Ал.** Главни реформи на земеделското правителство. Трудовата повинност, аграрната и просветната реформа. С.: Наука и изкуство, 1977, с. 24.

мостта от неговото закрепване и засилване – държавата да защити своите интереси в „безбройните важни дела, създадени вследствие войната“, пред всички съдебни места и лица.

Управляващите демонстрират открито двойствения си подход към адвокатската защита на правата и интересите на държавата и тези на гражданите. С пълно основание Велю Кючуков констатира липсата на логика в земеделското законодателство и се обръща към неговите създатели с въпроса: ако адвокатската защита на правата и интересите на гражданството е излишна или вредна „по принципите на земеделското правителство“, защо тогава се организира адвокатска защита на правата и интересите на държавата? Той специално отбелязва възможността „в извънредни случаи и по твърде важни дела за защита на държавните интереси“ Министерството на финансите да използва помощта и на частни адвокати.¹⁰ Въпросът на члена на редакционния комитет на „Адвокатски преглед“ остава без отговор, но отминаването му с мълчание е красноречиво доказателство за вижданията на правителството.

Земеделският кабинет следва неотклонно и своята политика по сериозния жилищен проблем. Произволът на административните органи при прилагане на Закона за облекчение жилищната нужда и конкретно по отношение на работата и компетентността на жилищните комисии и съдилища придобива характер и размери, които заплашват самата независимост на съдебната власт.¹¹ Нарушенията стават повод за открит конфликт между Министерството на правосъдието и Министерството на вътрешните работи и народното здраве (МВРНЗ). Кореспонденцията между двамата министри, придобила публичност, е твърде нелицеприятна като факт и съдържание.¹² Своеобразен връх на упорството и на законотворчеството на МВРНЗ е публикуваната на 12 януари

¹⁰ **Кючуков, В.** Държавна адвокатура. – Адвокатски преглед, № 4 от 15 март 1921 г., 7–8.

¹¹ В. „Известия на Съюза на българските съдии“, № 2 от 20 септември 1920 г., с. 8; № 4 от 20 октомври 1920 г., с. 8; **Андреев, Др.** Жилищният съд и администрацията. – Пак там, № 5 от 5 ноември 1920 г., 3–4; Да изпълним дългата си. – Пак там, № 7 от 5 декември 1920 г., 1–2.

¹² **Бонев, Е.** Опасен конфликт. – В. „Известия на Съюза на българските съдии“, № 11 от 5 февруари 1921 г., с. 3.

1921 г. Наредба № 2, издадена на основание чл. 3 от Закона за облекчение жилищната нужда. С нея се отменят основни законоположения и се прави опит да се оправдаят извършените дотогава произволи и нарушения, а министерството „си присвоява атрибута на съдебна власт“. Всичко това дава основание на УС на СБА да определи наредбата като „изумителна по своето невежество“¹³.

С цел да излезе от конфузната ситуация и да отговори на общественото недоволство правителството на Ал. Стамболийски приема нов Закон за облекчение жилищната нужда.¹⁴ Новият закон следва съдържанието на стария, не преодолява основния му недостатък – пренебрегването на авторитета на гражданските съдилища, и оставя отново уреждането на частните отношения между гражданите в компетенциите на жилищните комисии. Запазва се и забраната на адвокатската защита „по всички дела и действия на жилищната комисия и на жилищния съд“. При обсъждането на законопроекта земеделското мнозинство не се съобразява с критичните бележки на своите опоненти – адвокатите проф. д-р Й. Фаденхехт, д-р Петър Джидров и д-р Теодор Теодоров.¹⁵

Въпреки силната обществена и професионална съпротива срещу премахването на адвокатската защита по делата в мировите съдилища със Закона за допълнение на закона за подвижните мирови съдии правителството разширява техните компетенции. Това дава възможност да се изземат много дела от окръжните съдилища и по този начин да се стесни още повече полето на адвокатската защита.¹⁶

Безспорно връх в антиадвокатското законодателство на земеделския съюз е Законът за изменение и допълнение на закона за адвокатите от 1888 година. С него се нанася не само професионален, но и политически и морален удар върху адвокатурата, която на практика се лишава от най-видните си представители. Премахва се адвокатската защита пред Върховния административен съд.

¹³ Адвокатски преглед, № 1 от 1 февруари 1921 г., с. 7.

¹⁴ Обн., ДВ, № 34 от 16 май 1921 г.

¹⁵ Стенографски дневници на XIX ОНС, I РС, с. 832, 842, 2715, 2739, 2786.

¹⁶ Обн., ДВ, № 290 от 28 март 1921 г.; Стенографски дневници на XIX ОНС, I РС, с. 1388, 1503, 1508.

вен съд, а членовете на изборните управителни тела – народните представители, окръжните и общинските съветници, се лишават от право да упражняват адвокатската професия, докато трае мандатът им, и се поставят в положението да избират или професията, или политическата кариера. Това е принципен въпрос, чиито последици имат широки и непосредствени политически и обществени измерения. Поради тази законодателна промяна председателят на УС на СБА Владимир Моллов не присъства на Първото общо годишно събрание и не го открива в качеството си на такъв. А най-старият в съюзното ръководство Милан Марков, натоварен с тази задача, предлага във встъпителната си реч общото събрание между другото да реши и въпроса „дали лишените по този начин от правата да упражняват професията колеги не могат да бъдат членове на съюза, било като адвокати, било като бивши такива, било чисто и просто като хора на правото и закона“¹⁷.

Съдържанието на закона и постигнатият от него ефект не могат да се разберат и осмислят в цялата им мащабност и дълбочина, ако не се разглеждат в единство с борбата, която води УС на СБА срещу приемането на законопроекта. Тази борба започва още с появата на информацията за подготовката на законопроекта и продължава до неговото приемане от парламента. Изпреварващите действия на съюзното ръководство са показателни за желанието му да защити и опази професионалния и обществения интерес.

Атаката на земеделското правителство срещу Върховния административен съд е предизвикана от многобройните отменени правителствени решения, особено по Закона за отчуждаване на здания за държавна, окръжна и общинска нужда.¹⁸

В редица критични статии „Адвокатски преглед“ разобличава истинските намерения на земеделския кабинет. Общо е мнението, че предложенията в законопроекта нанасят „нови удари“ на адвокатурата. Д-р Борис Вазов вижда в тях опит на управляващите да направят ВАС едно учреждение, „напълно зависимо от

¹⁷ Адвокатски преглед, № 1 и 2 от 15 септември 1921 г., с. 3.

¹⁸ Обн., ДВ, № 84 от 17 юли 1920 г.

правителството“¹⁹, и им предлага делата по отчуждаването на зданията да се решават направо от администрацията.¹⁹

След внасянето на законопроекта в парламента (15 април) тричленна комисия на управителния съвет в състав: д-р Б. Вазов, В. Кючуков и Ал. Сталийски, се среща с министъра на правосъдието Александър Радолов и му излага становището на съюза относно „значението на адвокатската защита при правораздаването и голямата вреда, която се причинява на правосъдното дело с премахването ѝ“. За това как протича и как завършва разговорът говорят думите на министъра – „адвокатите не са дорасли да бъдат зачитани“, и отговорът на членовете на комисията – „не са дорасли г-н министре, авторите на предложенията, за да създават реформи в правосъдното дело“. Тези думи по един несъмнен и категоричен начин разкриват диаметрално противоположните позиции, на които стоят правителството и адвокатурата. Потвърждение на този извод е и поведението на министър Ал. Радолов – отказът му да изрази личното си мнение, както и опитът му да прехвърли отговорността за съдържанието на законопроекта на парламентарното мнозинство на земеделския съюз и така да оневини министерството и себе си, заявявайки, че „това е реформа на групата“. След срещата представителите на УС на СБА остават с убеждението, че Ал. Радолов не осъзнава сериозните последици от предвижданите промени и отговорността си като министър на правосъдието.²⁰

Липсата на разбиране и подкрепа от страна на министъра на правосъдието принуждава УС на СБА да се обърне директно към парламента. На 18 април съюзното ръководство изпраща изложение поименно до всеки народен представител. В него се обосновава необходимостта от адвокатска защита пред ВАС, а предло-

¹⁹ Вж. **Николов, Ан.** За адвокатската защита пред Върховния административен съд. – Адвокатски преглед, № 2 от 15 февруари 1921 г., 2–4; **Вазов, Б.** Нови удари. – Пак там, № 6–7 от 15 април и 1 май 1921 г., 1–2; Нови ограничения на адвокатската защита: Проект за премахване на адвокатската защита пред Върховния административен съд. – Пак там, 11–12; Адвокатска защита в административния съд. – Пак там, с. 16; Съдиите за адвокатската защита. – Пак там, с. 16.

²⁰ При г-н Радолов министъра на правосъдието. – Адвокатски преглед, № 6–7 от 15 април и 1 май 1921 г., с. 10.

жението за премахването ѝ се характеризира като посегателство „не само на справедливите интереси и права на адвокатската професия, но и на доброто правосъдие в страната“. Съюзното ръководство предупреждава депутатите, че „подобно действие ще насърчи ония, които потъпкват законността в страната, като злоупотребяват с своята власт“, и ги призовава да не гласуват законопроекта.²¹

Народните представители обаче се доверяват на оценките и изводите, изложени в мотивите към законопроекта. В тях предложението за премахване на адвокатска защита пред ВАС се обосновава с характера на административните дела и процесуалното изискване те „да не се гледат по същество, а по форма, със строго приложение на законите и наредбите на страната...“. Това по думите на министъра на правосъдието прави ненужна „помощта на адвокатите, които нищо не допринасят за случая“²². Според приетата забележка към чл. 1 на закона „по делата пред Върховния административен съд адвокатската защита не се допуска“²³.

Първото общо годишно събрание на СБА характеризира премахването на адвокатската защита пред ВАС като „втори удар“ срещу адвокатурата, нанесен от земеделското правителство, който е „още по-силен и по-чувствителен за правосъдното дело в страната“ в сравнение с премахването на адвокатската защита пред мировите съдилища – защото големите интереси на гражданството, засегнати от „произволните и незаконни действия на органите на изпълнителната власт“, остават без защита. В приетата резолюция се протестира „най-енергично против ограничаването на правната защита на гражданството“ и се предупреждават управляващите, че това „ще разколебае правното чувство и съзнание на българските граждани в правосъдието“. Декларира се решимостта на съюза „да се бори с всички законни средства не

²¹ Изложение на Съюза на българските адвокати до Народното събрание. – Пак там, № 6–7 от 15 април и 1 май 1921 г., 8–9; № 1 и 2 от 15 септември 1921 г., с. 8.

²² Стенографски дневници на XIX ОНС, I РС, с. 2844; в. „Право“, № 26 от 23 април 1921 г., 411–412.

²³ Обн., ДВ, № 33 от 14 май 1921 г.

само за възстановяване на адв. защита, но и за нейното разширение²⁴.

На остра и аргументирана критика е подложено и предложението народните представители и окръжните и общинските съветници да се лишат от право да упражняват адвокатската професия, докато трае мандатът им. В изложението на Управителния съвет изменението на чл. 7 на ЗА се характеризира като неоправдано, несправедливо и оскърбително за всички – политици, адвокати, съдии и граждани. Ръководният орган на СБА защитава достойнството и морала на политика-адвокат, честта и авторитета на адвокатското съсловие и на „независимата и високостояща българска магистратура“. Той отхвърля решително и безусловно опита да се противопоставят политиците-адвокати и съдиите и обръща внимание на управляващите, че по този начин „хората на закона“ могат да бъдат изгонени от парламента. Управителният съвет на СБА навременно призовава Народното събрание „да не се подава на неоправдана омраза“ против адвокатурата.²⁵ В своята статия „Нови удари“ д-р Б. Вазов също вижда в това предложение желание да се ограничи участието на тези адвокати в обществения живот и затова го нарича с истинското му име – „неразумно и партизанско“²⁶.

Силен завършек на акцията на съюзното ръководство е публично оповестеният „Протест на Съюза на българските адвокати“. В него се конкретизират и обогатяват аргументите и исканията на съсловието, намерили място в изложението. Анализът на политиката на правителството и разкриването на основните насоки и цели на дейността на организираната адвокатура завършват със заявената готовност на СБА да се бори най-енергично и с всички законни средства „против ограниченията на правната защита на гражданството..., за възстановяване на адвокатската за-

²⁴ Адвокатски преглед, № 1 и 2 от 15 септември 1921 г., 9–10.

²⁵ Изложение на Съюза на българските адвокати до Народното събрание. – Адвокатски преглед, № 6–7 от 15 април и 1 май 1921 г., 9–10.

²⁶ **Вазов, Б.** Нови удари. – Пак там, 1–2.

щата в съдилищата и за запазване независимостта на съдебната власт²⁷.

Законът (член 7, б. „и“) забранява на общинските и окръжните съветници и на народните представители да упражняват адвокатската професия по време на мандата си. Решението се мотивира с несъвместимостта на адвокатското занятие „с изборния мандат поради характера на адвокатурата“, както и с опасенията, че при осъществяването на защитата адвокатът „не може да не упражни известно влияние“ пред съответните учреждения и места. За нарушителите е предвидено най-тежкото наказание – „лишение от адвокатско звание завинаги“.

Делегатите на Първото общо годишно събрание на съюза считат, че тази „реформа“... не е продиктувана нито от интересите на правосъдното дело, нито е оправдана от гледище на интересите и достойнствата на парламента, окръжните и общинските съвети²⁸.

Акцията на УС на СБА срещу приемането на законопроекта за изменение и допълнение на закона за адвокатите от 1888 година е най-мащабната акция след образуването на съюза, отличаваща се с разнообразието от похвати и форми. Защитата на интересите на адвокатурата се съчетава със защита на правата на гражданите и на независимостта на съдебната власт. Борбата на СБА излиза извън тясно професионалните рамки на съсловието и придобива широк обществен характер. Така съюзното ръководство успява да постави „въпроса за адвокатската защита като обществен въпрос“ и да докаже, че адвокатурата е „недостойно третирана и незаслужено унижена“²⁹. Това е важна стъпка към промяна на формираното чрез активната пропаганда на управляващите негативно отношение на хората към адвокатската професия и на адвокатурата като фактор в обществото.

Втори важен аспект в дейността на СБА през този период е разкриването на тежкото материално положение на адвокатите и

²⁷ Протест на Съюза на българските адвокати до Народното събрание. – Пак там, с. 10.

²⁸ Пак там, с. 9.

²⁹ **Вазов, Б.** Всички в съюза. – Пак там, № 8 от 15 май 1921 г., с. 1; Из кой път. – Пак там, 6–7.

предлагането на конкретни, включително и законодателни, мерки за излизане на съсловието от кризата.

С помощта на клоновете УС на СБА успява да събере обективна информация за реалния състав на адвокатските колегии и за действителното материално състояние на адвокатите – лични жилища, кантори, странични доходи и др.³⁰ Това позволява на съюзното ръководство да информира обществото за „незавидното и окаяно“ положение на адвокатите и да разработи основните цели и насоки на дейността на СБА по този въпрос.

Историческа заслуга на Първото общо годишно събрание е решението, първо: *да делегира управителния съвет да изработи проект за устройството на адвокатурата* и второ: *да делегира управителния съвет да се занимае с въпроса за организиране на самопомощта в адвокатурата*³¹. Несъмнен подтик и принос за изясняване на значението на тези два въпроса за бъдещето на съсловието имат речта на председателя на Софийския адвокатски съвет Симеон Петков, рефератите на проф. д-р Й. Фаденхехт („Адвокатурата у нас“) и на Б. Йерусалимов („Адвокатурата в чужбина“) и разискванията по тях.

В изпълнение на взетото решение на 5 юли 1921 г. УС на СБА сформира комисия, която да изработи предварителен проект за устройството на адвокатурата. В състава ѝ влизат Георги Згурев, проф. Владимир Моллов, проф. д-р Йосиф Фаденхехт, д-р Борис Вазов, Велю Кючуков и Богдан Йерусалимов (докладчик). Към комисията е привлечен и Светослав Велчев, председател на управителния съвет на Съюза на българските съдии (СБС).³² След близо година работа през май 1922 г. законопроектът е одобрен от Управителния съвет и изпратен на клоновете в страната, за да се подготвят за обсъждането му на предстоящото редовно събрание на организацията.³³

Същия ден УС на СБА избира и втора комисия, в която влизат д-р Сава Иванчев, Янко Стоянчов и Петър Бояджиев, със задача да предложи конкретен модел за организиране на самопо-

³⁰ ЦДА, ф. 833 К, оп. 2, а. е. 19, л. 8; а. е. 20, л. 16; а. е. 29, л. 5, 10.

³¹ Адвокатски преглед, № 1 и 2 от 15 септември 1921 г., с. 9.

³² Пак там, с. 11.

³³ Пак там, № 28 от 15 юли 1922 г., 9–10.

мощта в адвокатурата. В работата ѝ участват и специалисти в застрахователната и спестовната материя.³⁴

Поставянето на тези два жизненоважни проблема в дневния ред на съюза и предприетите първи стъпки за тяхното решаване свидетелстват за мащабите и перспективата, с която УС на СБА гледа на бъдещото развитие на организацията и на адвокатурата като цяло.

Естествено, Първото общо годишно събрание отделя подобаващо внимание и на организационното изграждане на съюза, на образуването на клоновете по места и на членуването в тях на колкото се може повече адвокати, за да се превърне той в истински представител на адвокатурата в страната. Дългият и труден път до учредяването на организацията, настъпателната антиадвокатска политика на земеделското правителство ясно показват необходимостта съюзът да израсне като масова и силна професионална организация. Още от първия му ден ръководството на СБА констатира с тревога и болка тази известна на всички истина. Напълно съзнателно и целенасочено д-р Б. Вазов призовава: „Всички в съюза“. Откровеността му е безгранична. Членството не носи „преки облаги“, а напротив – представлява „само една тежест“, заявява той, но въпреки това нарича влизането в организацията „дълг за всеки съзнателен адвокат“, условие и единствената възможност СБА да поведе „решителна и смела борба“ за защита на интересите и правата на адвокатурата и на гражданите.³⁵

УС на СБА и редакцията на „Адвокатски преглед“ предприемат широк набор от организационни и агитационни действия. На първо място съюзното ръководство спешно приема Окръжно № 1, в което са изложени инструкциите за провеждане на учредителни събрания на адвокатите, приписани към окръжните съдилища, и за избор на местни комитети на клоновете. Окръжното ведно с устава е изпратено до всеки адвокат в страната. В посочения срок са създадени само 9 клон: в Плевен (с 30 членове), в Лом (13), в Хасково (11), в Свищов (9), в Разград (11),

³⁴ Пак там, № 1 и 2 от 15 септември 1921 г., с. 11.

³⁵ **Вазов, Б.** Всички в съюза. – Адвокатски преглед, № 8 от 15 май 1921 г., с. 1; Из кой път. – Пак там, 6–7.

в Сливен, в Русе, в Пловдив и в Търново.³⁶ В много градове усилията и опитите с участието на адвокатските съвети за образуване на клонове пропадат поради невъзможност да се свика събрание и да се избере комитет. Във Враца Величко Кутинчев започва да записва членове, без да е проведено събрание. В немалко случаи бездействието на учредените комитети води до фактическо разпадане на клоновете.³⁷ Основната причина е инертността, липсата на опит, „слабата заинтересованост, мъчноподвижността на българина и неохотата му към свободното и непринудено организиране“³⁸.

Това разочарова, но не разколебава членовете на Управителния съвет. Той продължава да работи със същата упоритост и последователност, като използва нестандартни похвати и форми – специална покана към делегатите на учредителното събрание и адвокатите, които са получили Окръжно № 1 и не са свикали събрания, използване на лични познанства и контакти, прибегване до съдействието и помощта на председателите на адвокатските съвети.³⁹

Не по-малко грижи и проблеми на съюзното ръководство създава и организирането и провеждането на Първото общо годишно събрание. Управителният съвет си дава ясна сметка, че едно слабо посетено събрание ще има силен негативен отзвук не само сред съсловието, но и сред обществото, което неминуемо ще засегне престижа и авторитета на младия съюз. УС на СБА преодолява тази опасност, като включва в дневния ред важни и вълнуващи адвокатурата въпроси – идеята на д-р Б. Вазов за изработването на проект за устройство на българската адвокатура, рефератите на проф. д-р Й. Фаденхехт и на Б. Йерусалимов.⁴⁰

В навечерието на събранието СБА наброява 378 членове – малко по-малко от 1/3 от упражняващите адвокатската професия

³⁶ Пак там № 1 и 2 от 15 септември 1921 г., с. 7.

³⁷ ЦДА, ф. 833 К, оп. 2, а. е. 48, л. 2, 6, 10–18, 22, 26, 32; а. е. 47, л. 1, 7; а. е. 28, л. 6, 11.

³⁸ Адвокатски преглед, № 1 от 1 февруари 1921 г., с. 8; № 1 и 2 от 15 септември 1921 г., с. 7, № 3 от 1 март 1921 г., с. 8.

³⁹ Пак там, № 1 от 1 февруари 1921 г., с. 8.

⁴⁰ **Вазов, Б.** Задачите на първото общо събрание. – Пак там, № 10–11 от 15 юни – 1 юли 1921 г., 1–2.

в страната, което е едно оптимистично и обнадеждаващо начало. Организираните адвокати в София са 107, в Пловдив – 47, в Търново – 29, в Плевен – 36, във Варна – 18, в Татар-Пазарджик – 17, в Кюстендил – 17, в Лом – 16, в Ловеч – 13, в Разград – 12, в Хасково – 11, в Габрово – 8, в Бяла – 7, в Орхание – 4, в Сухиндол – двама, в Котел, Никопол, Луковит, Сливница, Пашакьой (с Владиславово – Варненско), Бургас и Шумен – по един. Създадени са клонове още в Свищов и в Севлиево.⁴¹

Възниква и проблемът с финансовата издръжка на съюза. За 7 месеца приходите са в размер на 48 368 лв., в това число от въстпителен и членски внос – 22 808 лв., от вечеринки (в София, Плевен, Свищов, Луковит и Татар-Пазарджик) – 16 587 лв., от абонамент и ръчна продажба на „Адвокатски преглед“ – 8973 лв. Направени са разходи за 19 894 лв., включително за печат и експедиция на „Адвокатски преглед“ – 16 202 лв., за заплата и други общи разходи – 3692 лв. Приходите от абонамент за съюзния орган са близо два пъти по-малко от разходите.⁴²

Особена роля в процеса на организационното оформяне на съюза изиграва съюзният орган „Адвокатски преглед“. Въпреки наложената му специална и с нищо неоправдана цензура той се превръща в истински информационен и агитационен център за дейността на съюза.

Първото общо годишно събрание отчита реално трудностите и проблемите от организационен и финансов характер и внася необходимите промени в устава. Поради големия обем на работа съставът на Управителния съвет е увеличен от 7 на 11 членове (чл. 5), като се запазва правото му да се самоконституира. Разрешава се в седалищата на мировите съдилища вместо дописници да се избират също адвокатски комитети в състав: председател, секретар и касиер (чл. 9). С цел да се облекчи и подобри дейността на комитетите събранието взема решение 1/10 част от събраните приходи да остава за тях.⁴³

⁴¹ Пак там, № 1 и 2 от 15 септември 1921 г., с. 7.

⁴² Пак там, с. 8.

⁴³ Адвокатски преглед, № 1 и 2 от 15 септември 1921 г., с. 9.

Времето от учредителното събрание до Първото общо годишно събрание е време, през което се поставят основите на сътрудничеството и единодействието между СБА и СБС.

УС на СБА се обявява решително срещу намерението на управляващите да разтурят съдийската организация, под предлог че функционира, без да има официално утвърден устав от министъра на правосъдието. Съюзното ръководство открито заявява, че съображенията за подобно решение „са от друго естество“, и предупреждава за вредите и опасностите, които крие това „рисковано „предприятие“ за правосъдното дело в страната.⁴⁴

Организираната адвокатура заявява своята безрезервна подкрепа на борбата на съдийството за независимост на съдебната власт и издига глас в защита на несменяемостта на съдиите. Безкомпромисна е позицията на УС на СБА по т.нар. нова система на обновление на съдебното ведомство – използване на бюджетните съкращения за уволнение на неудобни съдии и прокурори и назначаване на тяхно място на подходящи хора в нарушение на законоустановения ред. Съюзното ръководство с основание констатира, че по този начин може „да се разчисти“ целият съдийски персонал.⁴⁵ „Адвокатски преглед“ разкрива съдържанието и целите на т.нар. следователски указ и конкретно на уволнението на членовете на УС на СБС и редактори на в. „Съдийски вестник“ Павел Стефанов, Ангел Цанев и Петър Георгиев, на прокурора при Софийския окръжен съд Ст. Михайлов, на унищожаването на съдебния инспекторат и последиците от това за дисциплинарния надзор.⁴⁶

⁴⁴ В. „Известия на Съюза на българските съдии“, № 15 от 5 април 1921 г., с. 7; **Кючуков, В.** Съюзът на българските съдии. – Адвокатски преглед, № 5 от 1 април 1921 г., с. 7. **Балабанов, Н.** Съюзът на българските съдии. – Адвокатски преглед, № 6 и 7 от 15 април и 1 май 1921 г., 2–3.

⁴⁵ **Кючуков, В.** Бюджета на Министерството на правосъдието. – Адвокатски преглед, № 1 от 1 февруари 1921 г., 1–3; **Кючуков, В.** Бюджета на Министерството на правосъдието. – Пак там, № 4 от 15 март 1921 г., с. 5; **Кючуков, В.** Посегателство на съдийската несменяемост. – Пак там, с. 6; **Кючуков, В.** Пазете съдийската несменяемост. – Пак там, № 6 и 7 от 15 април и 1 май 1921 г., 13–14; **Кючуков, В.** Посегателство върху съдийската несменяемост. – Пак там, № 8 от 15 май 1921 г., 7–8.

⁴⁶ Промените в съдебното ведомство. – Адвокатски преглед, № 4 от 15 март 1921 г., 8–9; Съдебният инспекторат. – Пак там, с. 7; „Act de gouvernement“. – Пак там, с. 9.

Председателят на УС на СБА проф. Владимир Моллов и д-р Борис Вазов (Софийски адвокатски съвет) приветстват делегатите на Второто общо годишно събрание на СБС (6–7 май 1921 г.). Те отдават дължимото на съюза на съдиите „за запазване независимостта на българското правосъдие“. По думите на д-р Б. Вазов СБС „чрез едничкия даже факт на своето съществуване се оказва полезен на българското общество“. Вл. Моллов уверява делегатите в съпричастността на СБА към делата на съдийския съюз и декларира готовността на адвокатурата „за едно общо сътрудничество“, основано на „общите цели, които имат двата съюза“. Той изразява убедеността си, че подобно сътрудничество е „не само възможно, но и наложително“, и подчертава решимостта на СБА да работи за пълното му осъществяване.⁴⁷

СБС също заявява своята подкрепа на борбата на адвокатурата. В приетата от Второто общо годишно събрание резолюция се настоява за представителството и защитата пред всички съдилища не само „да не се ограничават, а наопаки, да се разширят, като се вземат и мерки за подобрене института на адвокатурата“⁴⁸.

Първото общо годишно събрание на СБА „протестира най-енергично против... извършеното посегателство върху съдебната власт“ и принципа на несменяемост на съдиите, без да бъде изменен Законът за устройството на съдилищата. Обявява се за укрепване и издигане на независимостта на магистратурата като условие за раздаване на „истинско правосъдие“. Като следва целите, записани в резолюцията и платформата, приети от учредителното събрание, общото събрание поставя в центъра на дейността на организираната адвокатура подкрепата на борбата на СБС „за запазване и издигане на престижа на съдебната власт“⁴⁹.

Показателно в това отношение е и приветствието до делегатите на председателя на УС на СБС Светослав Велчев (главен прокурор при ВКС). Той определя СБА като „сродна по цели организация“, изразява „чувствата на симпатии“ на съдийството

⁴⁷ В. „Известия на Съюза на българските съдии“, № 18 и 19 от 20 май 1921 г., 1–2, 5–6; Адвокатски преглед, № 9 от 1 юни 1921 г., 4–5.

⁴⁸ В. „Известия на Съюза на българските съдии“, № 18 и 19 от 20 май 1921 г., с. 6, 10.

⁴⁹ Адвокатски преглед, № 1 и 2 от 15 септември 1921 г., 9–10.

към делото на организираната адвокатура и пожелава „успех и ползотворна работа, за постигане целите на двата съюза – повдигането и усъвършенстването на правосъдието“⁵⁰.

Наред с официално декларираното желание и решимост за взаимна подкрепа и сътрудничество по места се правят и първите стъпки към организиране на съвместни мероприятия от двата съюза. Такива са проведените вечеринки в София (26 януари 1921 г.) и в някои по-големи градове в провинцията – Търново (26 март), Пловдив (6 април).⁵¹ Те се утвърждават като една добра традиция, която освен всичко друго се превръща и във важен източник на допълнителни финанси за двете организации.

Първото общо годишно събрание на СБА оформя модела и дневния ред, по който протичат следващите събрания. То е открито от М. Марков. Речта му е силно емоционална. Като поставя акцент върху тежките политически и законодателни условия, в които е принуден да работи съюзът, той призовава делегатите да проявят „професионална солидарност и дълг“, за да изпълнят главната задача на организацията – възраждането на адвокатската професия.

След неговото приветствие е избрано бюрото на събранието в състав: председател – Георги Згурев (София), подпредседатели: Александър Милковски (Плевен) и Пенев (Татар-Пазарджик), секретари: В. Славов (Сливен), А. Брусев (Варна), Ас. Касабов (Кюстендил), Александър Сталийски (София) и Богданов (Плевен).

Освен от Св. Велчев делегатите са поздравени от Симеон Петков от името на Софийския адвокатски съвет и от неговия председател д-р Борис Вазов.

С телеграма до събранието се обръща Андрей Башев – председател на бюрото на учредителното събрание, адвокат от Плевен с 34-годишен стаж. Той пожелава на събора успех „в издигане на нашата адвокатура в нейната цялостна висота, за да бъде действителен и все предан крепител и помощник за правилно правораздаване, да бъде и мощна, бойка и единомдушна сила против рушителите на правните устои и ред в страната“.

⁵⁰ Пак там, 3–4.

⁵¹ Пак там, с. 8; пак там, № 6 и 7 от 15 април и 1 май 1921 г., с. 15.

Телеграми до събранието изпращат 50 съдии и адвокати при Кюстендилския окръжен съд, адвокатските съвети в Сливен и Търново, съюзните клонове в Севлиево и Разград. Пожеланията са за „засдравяване на правосъдното дело“, за „закрепване на съюза“ като единствена гаранция за защита на професионалните интереси на адвокатурата.

Събранието поставя началото и на още една традиция – изнасянето на реферати по важни и актуални проблеми, след обсъждането на които се приемат конкретни решения. Рефератите се публикуват в „Адвокатски преглед“ заедно с материалите, протоколите и решенията на събранията, което дава възможност на съюзните членове да се запознаят в детайли с дейността на ръководството и на организацията.

Делегатите на Първото общо годишно събрание избират нов Управителен съвет, който на 5 юли се конституира, както следва: председател – Георги Згурев, подпредседатели – проф. д-р Йосиф Фаденхехт и Велю Кючуков, секретар – Александър Сталийски, касиер – Янко Стоянчов, редакционен комитет – д-р Борис Вазов, В. Кючуков и Петър Бояджиев, и съветници – д-р Сава Иванчев, Милан Марков, Димитър Бочаров и Богдан Йерусалимов.⁵²

Първото общо годишно събрание на Съюза на българските адвокати влиза в историята с предприетите мерки за организационното развитие и укрепване на съюза, с взетите решения за защита на адвокатската професия, за нова законодателна уредба на адвокатурата (Законът за адвокатите е приет през 1925 г., а фонд „Взаимопомощ“ – през 1931 г.), за сътрудничество и единодействие със СБС в борбата за независимост на съдебната власт. Те определят посоката и целите на Съюза на българските адвокати през следващите години.

⁵² Адвокатски преглед, № 1 и 2 от 15 септември 1921 г., 3–6, 9–11.